

Konferencia o aktívnej participácii mládeže

5. 12. 2005, hotel Tatra, Bratislava

Zborník

Milí pracovníci s mládežou,

Európska komisia vyhlásila Európsky týždeň mládeže, ktorý sa realizoval od 5. 12 2005 do 11. 12. 2005 s podtitulom "Mládež na scénu". Sprevádzalo ho niekoľko podujatí organizovaných partnermi tohto týždňa - Národnou kanceláriou pre program Mládež, Ministerstvom školstva SR a Nadáciou pre deti Slovenska, ale aj podujatia organizované regionálnymi konzultantmi pre program Mládež, mládežníckymi organizáciami, základnými a strednými školami na regionálnej úrovni.

5. decembra sa v bratislavskom hoteli Tatra uskutočnila Konferencia o aktívnej participácii mládeže. Zúčastnili sa na nej zástupcovia MŠ SR, politici, predstavitelia samospráv, mládežníckych organizácií, študentských rád a parlamentov. Program konferencie bol rozdelený do dvoch sekcií - dopoludňajšej, kde dominovali príhovory zástupcov partnerov a dve prezentácie na tému aktívna participácia a participačné učenie, ako aj prezentácia európskej informačnej siete Eurodesk. Popoludňajšiu časť tvorili workshopy na témy: Aktívna participácia a čo všetko s ňou súvisí, Uznanie neformálneho vzdelávania a Európske občianstvo.

Domnievam sa, že aj napriek menšej účasti, konferencia priniesla mnoho podnetov na diskusiu týkajúcu sa neformálneho vzdelávania v mládežníckej oblasti, ako aj aktívnej participácie mladých ľudí. Závery z nej by sme Vám chceli prezentovať formou tohto zborníka. Nájdete v ňom plné znenia príhovorov, prezentácií, ako aj závery výstupov z workshopov. Verím, že Vám zborník prinesie zaujímavé informácie, ktoré budete môcť využiť pri svojej práci s mládežou.

S pozdravom

*Robert Rothenstein
vedúci NK Mládež*

úvodný príhovor moderátora Michala Kubovčika:

Dovoľte mi, aby som Vás čo najsrdečnejšie privítal na Konferencii o aktívnej participácii mládeže. Prírodné národy a kmene mali dve dôležité zásady: Po prvé - starostlivosť a pozornosť venovaná starým členom komunity, pretože boli zdrojom skúseností, informácií, pravej múdrosti, ale aj vyznávačmi tradícií svojich predkov. Po druhé - omnoho väčšia pozornosť bola venovaná deťom a mladým členom kmeňa, pretože oni boli zárukou prežitia kmeňa v nehostinnej krajine alebo zlom počasí. Tým, že odovzdávali skúsenosti a tradície svojich otcov a dedov, boli zárukou, že kmeň prežije. Akým spôsobom však bola venovaná pozornosť týmto mladým členom? Boli nútení aktívne sa zúčastňovať na každodennom dianí komunity tým, že pracovali bok po boku starších súkmeňovcov a ich oboznamovanie sa so svetom a jeho zákonmi išlo cez vlastnú skúsenosť. Takto nadobudnuté poznatky okamžite uplatnili do praxe. Dokonca boli nútení preukázať svoje schopnosti, museli obstáť v skúške a preveriť si, či sa dokážu o seba postarať. Pretože raz sa budú musieť starať nielen o seba, ale aj o svojich rodičov. A podstatné je to, že od ich schopnosti prežiť bude závisieť aj prežitie celého kmeňa. Poznatky získané vlastným zážitkom, ktorý je podstatou aj neformálneho vzdelávania, sú pozbavené nepotrebného balastu, sú silnejšie pre uvedomenie a v krízovej situácii nebrzdia jedinca, ale vedú ho k spontánnej reakcii. Som veľmi rád, že vás môžem privítať na stretnutí ľudí, ktorým je blízky prístup k mládeži práve takýmto spôsobom. Lebo pre mladých ľudí je dôležité učiť sa prostredníctvom osobného zážitku, aktívne sa zúčastňovať na spoločnom dianí a mať tvorivý priestor na rôzne aktivity. Len tak môžu ukázať, čo v nich je, a súčasne si aj overiť pravdivosť svojich názorov a skutkov v realite. Pretože práve takýto človek je najlepšie pripravený do skutočného života. Dovoľte mi, aby som týmto slávnostne otvoril Konferenciu o aktívnej participácii mládeže, ktorá sa koná v rámci Európskeho týždňa mládeže.

4

Príhovor ministra školstva

- Doc. Mgr. Martina Fronca, PhD.,

ktorý predniesol RNDr. Ján Šípoš, CSc.

- riaditeľ Odboru detí a mládeže MŠ SR:

Slovenská republika sa pridala k výzve vyhlásiť tento týždeň za Európsky týždeň mládeže s cieľom zdôrazniť aktívne občianstvo mladých ľudí. Práve aktívne občianstvo je základom demokracie. Inak povedané, rozhodovanie a aktivity v prospech komunity, obce, regiónu alebo štátu. Tradícia aktívneho občianstva bola štyridsať rokov potláčaná. Výsledkom je povedomie, že verejné veci sú otázkou politikov a nie sú prístupné pre rádových občanov.

Aktívnymi občanmi sa nerodíme, ale učíme sa to. Trvalo nám pätnásť rokov, kým sme ako tak zvládli základy. V podobnej situácii sú mladí ľudia. Majú svoje problémy, majú svoje riešenia, ale to, ako tieto dobré riešenia presadiť, sa musia naučiť. Sú vo výhode, keďže môžu počúvať nielen teóriu, ale aj skúsenosti tých, ktorí museli vychodiť cesty demokracie. Z tohto dôvodu je dôležité oboznámiť mladých ľudí s možnosťami, ktoré im demokracia ponúka. V tomto procese má okrem rodiny dôležitú rolu škola, mládežnícke organizácie a ďalšie inštitúcie, ktoré pracujú s deťmi a mládežou. Základom školskej výchovy k demokracii je poznávanie histórie, fungovania demokratickej spoločnosti, predstavenie občianskych práv a možností zapojenia sa do rozhodovacích procesov na úrovni obce, regiónu aj štátu. Už dnes sa mladí ľudia v školách učia, ako funguje spoločnosť. Kľúčovou výzvou je umožniť mladým ľuďom získavať praktické zručnosti potrebné pre aktívne zapojenie sa do občianskych aktivít, aby oni sami ako občania mohli ovplyvňovať svet, v ktorom žijú. Prostredníctvom volieb, kandidovania, účasti v občianskych združeniach, využívaním petičného práva, prístupom k informáciám, konzultovaním, spolurozhodovaním a kontrolou plnenia rozhodnutí. Mladý človek potrebuje znova a znova počuť, že politika nie je len hra mocných, ale každý, kto v sebe nájde odvahu, môže spoločne s inými ovplyvniť veci okolo seba. Teoretická príprava samozrejme nestačí. Mladí ľudia potrebujú zažiť demokraciu prakticky na vlastnej koži. Praktickou skúsenosťou nielenže sa presvedčia, že to nie je len teória, ale získavajú cenné presvedčenie, že demokracia je možná. Práve táto skúsenosť vytvára nových lídrov v spoločnosti, ľudí, ktorí majú schopnosť viesť a motivovať. K tomu, aby niekto viedol iných, potrebuje mať víziu. Aby jeho aktivita priniesla spoločnosti efekt, potrebuje mať zodpovednosť a morálku. Dovoľte mi vymenovať niekoľko foriem, kde si môžu mladí ľudia na vlastnej koži vyskúšať umenie demokracie:

Podľa zákona 596/2003 môže byť na strednej škole zriadená žiacka školská rada, ktorá reprezentuje žiakov strednej školy a zastupuje ich záujmy vo vzťahu k riaditeľovi a vedeniu školy. Toto ustanovenie vytvára jedinečnú príležitosť vyskúšať si zodpovednosť zvoleného zástupcu a prezentáciu názorov svojich

takpovediac voličov voči vedeniu školy. Účasť na voľnočasovom podujatí, krúžku, alebo členstvo v športovom klube či hudobnom telese má neoceniteľný preventívny význam. O to väčšiu podporu si zaslúži aktívne zapojenie mladých ľudí: organizovanie podujatí pre rovesníkov a mnohé ďalšie formy služby pre komunitu. V tomto ohľade má výnimočné postavenie zapojenie mladých ľudí v občianskych združeniach. Tu sa mladí ľudia stretávajú na základe spoločného záujmu a v rámci metód neformálneho vzdelávania sa spolupodieľajú na rozhodovaní a príprave podujatí v prospech komunity. Zvlášť chcem zdôrazniť úlohu dobrovoľníctva mladých ľudí. Okrem neoceniteľných zručností, ktoré mladý chlapec alebo dievča získava pre seba, práve dobrovoľníctvo je základom života komunity, ktorá je postavená na záujme o svoje okolie, o potreby druhých a na presadzovaní pre spoločnosť pozitívnych hodnôt. Základom modernej demokracie je princíp subsidiarity, ktorý znamená, že riešenia sa majú hľadať na tej úrovni, ktorá ponúka najefektívnejšie riešenia. Práve s tým súvisí proces decentralizácie, v ktorom sa štát zrieka časti moci v prospech miestnej komunity, kde prebieha väčšina občianskeho života. Počnúc sídliskom, cez obec, mesto až po región. Mladí ľudia onedlho prevezmú štafetu zodpovednosti za spoločnosť. Na túto rolu ich treba pripraviť. Stretávame sa s hlbokým nezaujmom verejnosti o veci verejné. Mladí potrebujú zažiť, že zodpovedný a čestný človek môže rozhodovať o tom, ako žije on sám, ale aj jeho okolie. Na úrovni Ministerstva školstva Slovenskej republiky bolo podniknutých mnoho krokov pre podporu aktívnej participácie mladých ľudí. Vychádzame pritom z Koncepcie štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži do roku 2007, ktorú prijala Vláda Slovenskej republiky v roku 2001, v rámci ktorej je výchova k aktívnemu občianstvu dôležitou súčasťou. Účasť mladých ľudí na rozhodovacích procesoch a aktívne občianstvo patria rovnako medzi prioritné oblasti definované Bielou knihou Európskej únie o mládeži a boli ďalej rozpracované rozhodnutím Rady Európskej únie pre vzdelávanie, mládež a kultúru v roku 2005. Taktiež Rada Európy zaradila mládežnícku participáciu a demokratické občianstvo medzi svoje priority do roku 2008. Ministerstvo školstva Slovenskej republiky dlhodobo spolupracuje s Radou mládeže Slovenska, ako zástupcom detských a mládežníckych organizácií, pri tvorbe dôležitých dokumentov pre politiku mládeže. V roku 2002 Ministerstvo školstva podporilo zakladanie regionálnych rád mládeže s cieľom podporovať aktívne zapojenie zástupcov mládeže v regionálnej politike. Tohto roku sme zriadili v spolupráci s Nadáciou mládeže Slovenska, dnes nadáciou Intenda, grantový program Participácia na podporu projektov, ktorých cieľom je vytvoriť priestor pre aktívnu účasť mladých ľudí na verejnom živote a rozhodovacích mechanizmoch na úrovni obcí a miest. Ako hovorí motto uvedené na plagátoch týždňa mládeže, mladí majú problémy, ale majú

aj riešenia. Oni nepotrebujú všetko prestreté na tákce. To je výzva pre tvorcov politik na všetkých úrovniach. Konzultujme s nimi otázky, ktoré sa dotýkajú ich života. Pýtajme sa ich, čo možno urobiť pre ich voľnočasové možnosti. Pýtajme sa, v čom sa dá vylepšiť chod školy, ako znížiť nezamestnanosť mladých, alebo prečo dnes mladí váhajú so zakladaním rodiny. Pýtajme sa ich priamo, pretože často vedia svoje problémy definovať lepšie ako experti. Rovnako ich zapájajme do procesu hľadania riešení. Mnohé z ich návrhov určite prekročia všetky naše očakávania. Veď práve tvorivosť je základnou známkou mladosti. Apelujem na zástupcov samospráv, aby ste si našli model komunikácie s mladými ľuďmi a zároveň, aby ste im poskytli dostatok zrozumiteľných informácií o veciach, ktoré sa ich dotýkajú. Konzultácie a informovanosť vytvárajú predpoklad pre ďalší, ešte vyšší stupeň spoluúčasti, ktorým je spolurozhodovanie.

V tomto procese mladí ľudia preberajú časť zodpovednosti za rozhodnutie, realizáciu aj kontrolu. Milí mladí priatelia, ste budúcnosťou Slovenska aj Európy. Táto budúcnosť začína už dnes. Nebojte sa presadzovať svoje nápady a riešenia. Hovorte o nich, klopte na dvere. Spájajte sa so svojimi priateľmi. Majte vízie a hľadajte, ako pre nich nadchnúť druhých. Jeden človek môže zmeniť svet, ale nemôže to urobiť sám.

Vážení pracovníci s mládežou, chcem Vám poďakovať za to, čo robíte pre mladých ľudí. Vy ste často tí, vďaka ktorým mladí zakúšajú pocit širšej komunity a zodpovednosti za ňu. Chcel by som Vašu pozornosť upriamiť na program Európskej únie MLÁDEŽ, ktorý ako nástroj neformálneho vzdelávania ponúka mladým ľuďom vyskúšať si prakticky, čo to znamená pripraviť a zrealizovať projekt. A to nie len v skupine priateľov, ale v spolupráci s mladými ľuďmi zo zahraničia, často z iných kultúr. V rámci kontaktu s inou kultúrou majú mladí ľudia možnosť zakúsiť, že svet nekončí za humnami ani za hranicami Slovenska, ale možno nájsť priateľov a spolupracovníkov v celej Európe. Práve mládežnícka mobilita je efektívnym prostriedkom pre obohatenie sa poznaním inej kultúry a budovanie spoločnej Európy. Slovenská republika sa pridáva k výzve Európskej komisie vyhlásiť tento týždeň za Európsky týždeň mládeže. Jeho heslom je: Mládež na scénu! V tejto súvislosti nemôžem zabudnúť na 17. november, ktorého iniciátormi boli práve mladí ľudia. Urobme všetko preto, aby mladí ľudia nielen objavili, ale aj zažívali a prežívali demokraciu. Prajem mladým ľuďom, aby našli v politikoch na všetkých úrovniach dobrých poslucháčov a zároveň prajem Vám, tvorcovi mládežníckej politiky aj pracovníkovi s mládežou, aby ste boli dobrými vodcami, ktorí vedia nadchnúť pre dobré myšlienky. Týmto si dovoľujem oficiálne otvoriť Európsky týždeň mládeže 2005 v Slovenskej republike.

Príhovor Mgr. Emila Muchu - výkonného riaditeľa Rady mládeže Slovenska:

Vážené dámy,

vážení páni,

vážení zástupcovia mládežníckeho sektora,

v posledných mesiacoch na celoeurópskej úrovni okrem iného rezonuje aj slovíčko participácia. A najmä v týchto dňoch Európskeho týždňa mládeže sa o participácii povie toho ešte veľmi veľa. Nechcem však hovoriť o slovách, ale o realite.

Rada mládeže Slovenska tento rok oslavuje svoje 15. narodeniny a počas týchto rokov uskutočňovala a uskutočňuje aktívnu participáciu vo vzťahu k veciam verejným, ako obhajca záujmu detí a mládeže. Nemôžem nespomenúť slávnu frázu o tom, že Mládež je naša budúcnosť, ale nemôžem s ňou súhlasiť, lebo som presvedčený, že mladí ľudia sú reálna prítomnosť. Pretože zajtra už nebudú fyzicky mladí a budú riešiť iné skutočnosti. Chcem využiť toto fórum, aby som pripomenul niekoľko faktov, ktoré sa týkajú detských a mládežníckych organizácií na Slovensku:

1. Problematika detskej a mládežníckej práce, rovnako ako aj pojem mládež, nie je ošetrená v slovenskej legislatíve, kde chýba Zákon o mládeži.
2. Naši dobrovoľníci, ktorí nezištne pomáhajú slovenskej spoločnosti, potrebujú zákon, ktorý definuje dobrovoľníctvo ako také.
3. Experti Rady Európy i Rada mládeže Slovenska na základe skúseností i výstupov Národnej správy o mládeži odporúčajú vytvoriť medzirezortnú inštitúciu, ktorá sa bude venovať otázkam detí a mládeže s jasne pomenovanými kompetenciami.
4. Mládež je potrebná v našich regiónoch, a preto je potrebné, aby mala svoje miesto a priority aj v mestách a obciach Slovenska, a aby sa vytvárali podmienky pre prácu s deťmi a mládežou na regionálnej úrovni.
5. Veríme, že v dohľadnom čase bude uznané neformálne vzdelávanie ako dôležitá súčasť celoživotného vzdelávania, ktoré pomáha mladým ľuďom získavať praktické zručnosti pre trh práce.

6. Veríme, že v budúcoročných parlamentných voľbách sa do programového vyhlásenia vlády dostanú aj priority súvisiace s deťmi a mládežou.

V posledných rokoch sa o participácii hovorilo na viacerých medzinárodných fórach. Veľkú časť tejto téme venovala aj Biela kniha. V súčasnosti sa do Bruselu zasielajú národné správy o stave participácie v členských štátoch Európskej únie.

Spoločné však skoro pre všetky krajiny je to, že mocní tohto sveta sa tak trochu boja nechať podiel rozhodovania na mladých ľuďoch. Musím povedať, že máme aj dobré príklady, ktoré ukazujú, že sa to dá. Áno, pri participovaní na verejnom živote zo strany mladých ľudí, ale aj "dospelákov", musíme dostatočne hovoriť najmä o zodpovednosti.

Oceňujem výzvu Európskej komisie a som rád, že aj Ministerstvo školstva Slovenskej republiky chce pomôcť, aby sa mladí ľudia mohli angažovať. Všetkým Vám prajem konštruktívne rokovanie a verím, že aj táto konferencia prispeje k zvýšeniu povedomia o potrebách detí a mládeže na Slovensku.

Ďakujem.

Úrovne ovplyvňovania participačného učenia mládeže

PhDr. Lubica Sobihardová, OZ Sapientis

- manipulácia zo strany dospelých
- dekorácia
- tokenizmus
- zaviazanosť, ale informovanosť
- dospelí iniciujú projekty a spolurozhodujú s deťmi
- deti iniciujú a vedú

Špecifické prostriedky podnecovania participačného učenia mládeže

- emočná bilancia
- pedagogická subsidiarita
- pedagogická neutralita
- eliminácia "mentality hierarchie" a rola lídra v organizácii činnosti
- proces win - win
- vytváranie synergických efektov

Program Participácia

Jana Votavová, OZ Dúha, Česká Republika

- Simulované voľby
- Diskusia s osobnosťami
- Spoluúčasť detí a mládeže na veciach verejných
- Uvedomenie si princípov demokracie
- Posilnenie právneho vedomia
- Výchova k občianstvu a zodpovednosti
- Aktívna práca v celorepublikovom rozsahu

Prečo Eurodesk?

Radoslava Šoltésová

- Európske informácie pre mladých ľudí a pre pracovníkov s mládežou
- Odpovedá na otázky verejnosti
- Aktívne šíri informácie
- Umožňuje on - line prístup ku svojej databáze informácií
- Rovnaký prístup k európskym informáciám
- Bezplatne poskytuje informácie v širokom rozsahu na národnej a európskej úrovni
- Šetrí čas
- Európska informačná sieť
- Špeciálne vyvinuté on - line informačné nástroje
- Podpora profesionálov pracujúcich s mladými ľuďmi a informáciami
- On - line diskusné fórum

Program Konferencie o aktívnej participácii mládeže

(5. 12. 2005, hotel Tatra, Bratislava)

Predpoludnie:

- 9:30 hod. - otvorenie konferencie - príhovor moderátora
9:40 hod. - otvorenie konferencie zástupcom MŠ SR
9:50 hod. - príhovor zástupcu MŠ SR
10:00 hod. - príhovor zástupcu partnerov ETM (zástupca RMS)
10:30 hod. - prestávka na kávu
11:00 hod. - prezentácia participačného učenia - OZ Sapientis - výkonná riaditeľka
PhDr. Ľubica Sobihardová
11:20 hod. - prezentácia zahraničného projektu na tému aktívna participácia mládeže - Národní parlament
detí a mládeže v ČR/OZ Duha - koordinátorka Jana Votavová
11:40 hod. - prezentácia európskej informačnej siete Eurodesk - Radoslava Šoltéssová - NK Mládež
12:00 hod. - prezentácia projektu, ktorý vyhral v Súťaži o najlepšiu prezentáciu projektu v programe Mládež
- Fórum mladých pri CVC
12:20 hod. - odovzdanie ocenenia súťažiacemu a nominovanej osobnosti v programe Mládež
12:30 - 13:30 hod. - prestávka na obed

Popoludnie:

- 13: 30 - 15:00 hod. - práca vo workshopoch
15:00 hod. - prestávka na kávu
15:30 hod. - prezentácia výstupov z workshopov

Témy workshopov:

- Aktívna participácia a čo všetko s ňou súvisí - facilitátor: Ján Lacko - podpredseda ZIPCeM
- Uznanie neformálneho vzdelávania - facilitátor: Jana Miháliková - NK Mládež
- Európske občianstvo -facilitátor: Ľuba Gáľová - OZ Dom Európy

16:30 hod. - záver konferencie

Aktívna participácia a čo všetko s ňou súvisí

V rámci workshopu sme definovali niekoľko problémov a prostredníctvom brainstormingu sme sa snažili hľadať riešenia.

A Prvým problémom bolo vnímanie problematiky mládeže zo strany predstaviteľov samospráv iba ako voľnočasové aktivity, resp. aktivity Centier voľného času. Riešením tohto problému môže byť zvýšená aktivita Regionálnych rád mládeže, ktoré by mali agitovať a vysvetľovať spektrum aktivít, ktoré sa dotýkajú problematiky mládeže.

B Ako jeden z hlavných problémov, bolo definovanie toho, že mladí ľudia nevedia, ako a s kým z predstaviteľov samospráv komunikovať. Riešením tohto problému je komplex niekoľkých čiastkových odporúčaní:

1. Vytvorenie priestoru pre zástupcov mládeže v rozhodovacom procese na úrovni lokálnych i regionálnych samospráv, členstvo mladých ľudí v komisiách zastupiteľstiev
2. Vytvorenie pracovnej pozície kontaktného pracovníka s mládežou najmä vo väčších mestách, ktorý by tvoril prepojenie medzi mladými ľuďmi a volenými zástupcami samospráv

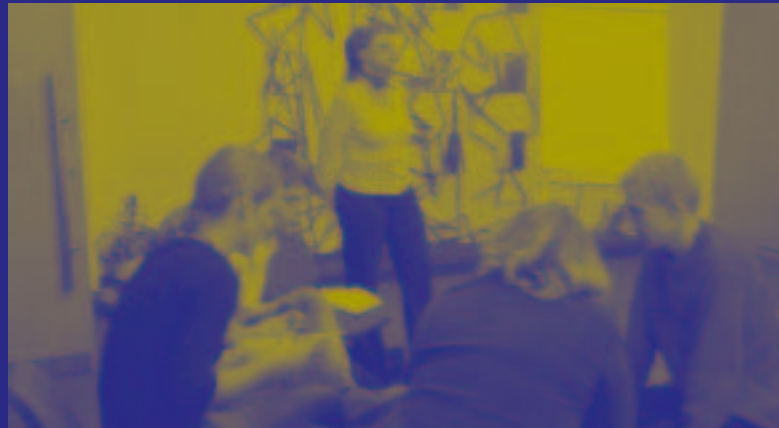
3. Vytvorenie nových učebných osnov v rámci predmetov občianskej náuky na základných a stredných školách - dôraz na oboznámenie mládeže s fungovaním samosprávnych štruktúr a spôsobmi komunikácie s volenými predstaviteľmi samospráv
4. Vytváranie nízkoprahových zariadení ako nástroja neformálneho vzdelávania s primárnym cieľom vyhľadávať a aktivizovať mládež v rámci komunity, mládež z "ulice"
5. Vytvorenie priestoru pre mládež v médiách, najmä regionálnych a vytvorenie usefriendly (používateľsky prítulných) informácií na webových stránkach samospráv
6. Prispôbiť čas aktivít pre mladých ľudí najmä na vidieku s ohľadom na ich dostupnosť po vyučovacom procese

C Ďalším problémom bolo vnímanie a postoje samospráv k problematike mládeže. Ako sa ukázalo v mnohých samosprávnych celkoch funguje participácia mládeže a práve tieto samosprávy by mali byť kľúčové pri ukážke nástrojov participácie z ich pohľadu. Chýba však vzájomná komunikácia v rámci týchto problémov

mládeže. Dôležitým aspektom je vytvorenie toolkitu (príručky) pre samosprávy v tlačenej forme, pretože zástupcovia samospráv, resp. pracovníci nemajú čas navštevovať workshopy, semináre, ... V niektorých prípadoch môžu považovať predstavitelia samospráv MVO ako konkurenciu. MVO v prípade, ak chcú zvyšovať participáciu mládeže, musia byť aktívnejší pri presadzovaní záujmov mládeže voči samosprávam.

DI Poslednou problematikou bolo vnímanie pozície štátu, najmä z pohľadu problematiky mládeže ako multirezortnej témy. Dôležitou úlohou do budúcnosti je vytvorenie nadrezortného koordinačného orgánu, ktorý bude určovať a definovať jednotlivým rezortom kto, čo, za koľko a akým spôsobom bude zakomponovávať problematiku mládeže do svojich rezortných programov, pretože v súčasnosti sa tejto téme venuje iba Ministerstvo školstva SR.

Uznanie neformálneho vzdelávania

Cieľom workshopu bolo analyzovať tému neformálne vzdelávanie (ďalej len NFV) a jeho miesto v systéme práce s deťmi a mládežou, aktérov, prípravu, uznanie. Špeciálna pozornosť bola venovaná výchove k participácii ako základ aktívneho občianstva mladých ľudí a zároveň ako aj jeden z cieľov NFV v práci s mládežou.

V úvode workshopu skupina predstavila svoje vnímanie NFV. Pre väčšinu jej členov bolo NFV neoddeliteľnou súčasťou procesu vzdelávania vo všeobecnosti a navyše vyplnením priestoru, ktoré nepokrýva formálne vzdelávanie a pôsobenie rodiny. Je to ale zámerný a cieleň proces, pričom obsah zodpovedá potrebám, požiadavkám a očakávaniam mladých ľudí. Pre NFV sú typické prvky ako zážitkové metódy, participatívne učenie, aktívna účasť samotných mladých ľudí, motivácia získať/dosiahnuť cieľ.

Keďže slovo "participácia" je stále ešte novým pojmom, skupina sa krátko venovala aj tomu, akým slovenským výrazom by bolo možné slovo participácia nahradiť - boli to pojmy ako spoluúčasť, spoluzdieľanie, začlenenie, zapojenie, účasť. Facilitátorka predstavila aj pojmy aktívna a pasívna participácia a ich význam pre prácu

s mládežou z rôznych cieľových skupín (pasívna: mladí ľudia - často zo znevýhodnených skupín - sa zapájajú do vopred pripravených aktivít, kde zbierajú skúsenosti, motivujú sa pre ďalšiu aktívnu účasť a vlastné aktivity).

Skupina sa krátko pozastavila aj nad cieľom NFV. Za cieľ NFV zadefinovala poskytnúť kľúčové kompetencie na aktívny život v spoločnosti ako sebadôvera, tolerancia, otvorenosť, schopnosť pracovať v tíme, rešpekt, životný cieľ a cieľavedomosť, komunikácia, asertivita, flexibilita.

Predpoklady na to, aby mladí ľudia mohli aktívne participovať na živote spoločnosti, vidí skupina v tom, že najprv musia mladí ľudia mať základné informácie a chápať význam a dôležitosť aktívnej participácie, musia byť motivovaní a mať informáciu o mechanizmoch a štruktúrach. Ďalej musia mať schopnosti a zručnosti, ktoré sú k aktívnej participácii nevyhnutné - ako prezentačné schopnosti, schopnosť robiť kompromisy, aktívne počúvať a otvorene komunikovať, chápať veci v súvislostiach, chápať pozíciu "zástupcu" ostatných mladých ľudí a pod.

Skupina bola ďalej oboznámená s tromi podmienkami úspešnej participačnej aktivity

pre mládež: spojenia, kompetencie a výzva (JEP, BE) pričom všetky tri podmienky musia byť v rovnováhe: t.j. pre mladých ľudí musí byť participatívna aktivita výzvou, kde cítia, že môžu niečo pozitívne zmeniť a majú o to úprimný záujem, na druhej strane musia cítiť, že na zmenu, aktivitu, čin majú aj patričné informácie, zručnosti, predpoklady a v neposlednom rade aj túžbu po uznaní, spojení, akceptácii iných členov spoločnosti (dospelých, iných mladých ľudí a pod.)

Najväčšie výzvy NFV a výchovy k aktívnemu občianstvu/participácii na Slovensku:

- Vzor v rodine, t.j. v dnešnej rodine je výchova k demokracii slabým článkom - rodičia neučia svoje deti diskutovať, komunikovať, nie sú prizývaní k dôležitým rozhodnutiam a pod.
- Chýba proaktívna štátna politika - koncepcia, komplexné, systematické, vytvorené mechanizmy, ktoré aktívnu participáciu a demokratické princípy otvorené propagujú a implementujú.
- Typ výchovy v školách nemožno označiť za výchovu podporujúcu demokraciu a aktívnu participáciu. Učiteľ je stále kľúčová postava výchovno-vzdelávacieho procesu a žiaci sú v pozícii vykonávateľa príkazov, odporúčaní a pod.
- Rozdielne chápanie participácie v spoločnosti.

Skupina sa snažila zodpovedať na otázku „kto sú kľúčoví aktéri, ktorí pomáhajú rozvíjať

v deťoch a mládeži aktívne občianske povedomie?“. Zhodli sa na nasledujúcich subjektoch: rodina, predškolské zariadenia, škola/vzdelávacia inštitúcia, samospráva, OZ/MVO, výchovní poradcovia, cirkev- farnosť, médiá....

Aké sú možnosti zmeny, zlepšenia? Šíriť informácie, propagovať, realizovať školenia pre rôzne cieľové skupiny, umožniť stretnutia kľúčových aktérov a výmenu príkladov dobrej praxe...

V závere workshopu boli prestavené niektoré iniciatívy v oblasti uznania neformálneho vzdelávania v Európe:

- V roku 2005 sa vo Francúzsku realizovala medzinárodná konferencia Bridges for recognition, z iniciatívy Európskej komisie a Rady Európy, kde sa téma NFV a práce s mládežou rozoberala z rôznych pohľadov.
- Vo Veľkej Británii sa už niekoľko rokov realizuje projekt tzv. „Personal records of achievements“, kde účastníci rôznych miestnych aj medzinárodných iniciatív registrujú u svojich vedúcich, lídrov, pracovníkov s mládežou nadobudnuté zručnosti, informácie a schopnosti či postoje.
- Europass ako dokument, kde sa v rámci EÚ registrujú rôzne iniciatívy a skúsenosti z oblasti formálneho vzdelávania. Diskusia o podobnej iniciatíve pre oblasti NFV - YOUTHPASS.

Workshop Európske občianstvo bol zameraný na diskusiu o obsahu tohto pojmu a v širšom ponímaní o filozofickom základe Európskej únie, jej hodnotách a princípoch, ktoré by mali byť zrozumiteľné pre každého jej občana. Jeho cieľom bolo zistiť, ako mladí ľudia vnímajú hodnotový rámec EÚ, či mu rozumejú, či majú dostatok informácií, a tiež či sa oň sami zaujímajú a čo pre nich znamená.

Z diskusie vyplynulo, že mladí ľudia chápu Európsku úniu najmä ako politickú konštrukciu predstavujúcu politickú moc, garanciu ekonomickej prosperity a zdroj peňazí. Je im známy historický vývoj povojnovej Európy a chápu postupné zjednocovanie európskych štátov ako nástroja posilňovania hospodárskeho rastu a zabezpečenia mieru v povojnovom období. Za najzákladnejšiu výhodu, ktorá pre nich vyplýva z členstva v EÚ, pokladajú najmä možnosť študovať a pracovať v zahraničí.

Takýto zúžený pohľad na úniu sa nám často skladá z médií a spôsobu informovania o nej. Prevládajúci záujem o riešenie politických problémov a finančných záležitostí týkajúcich sa

spoločného fungovania Spoločenstva zatláča do úzadia morálnu podstatu existencie štátov v ich spoločnom zväzku. To, že ekonomika a politika majú pevný základ v princípoch demokracie a humanizmu a že tieto princípy únia uplatňuje vo všetkých oblastiach svojho pôsobenia, sa pokladá skôr za samozrejmosť ako za výsadu. Pojmy sloboda, demokracia, sociálna spravodlivosť, solidarita, ktoré sú základnými hodnotami EÚ, sa chápu ako spoločná črta všetkých štátov, ktoré budujú demokraciu a úroveň vnímania, že ako občania EÚ s týmito princípmi žijú a majú ich garantované sa stráca na pozadí iných tém, ktoré každodenný život únie prináša. Diskusia ukázala, že pomenovanie týchto hodnôt a ich odhalenie v reálnom fungovaní spoločnosti pomáha nájsť kľúč k porozumeniu a komplexnejšiemu vnímaniu únie a všetkých jej súčastí.

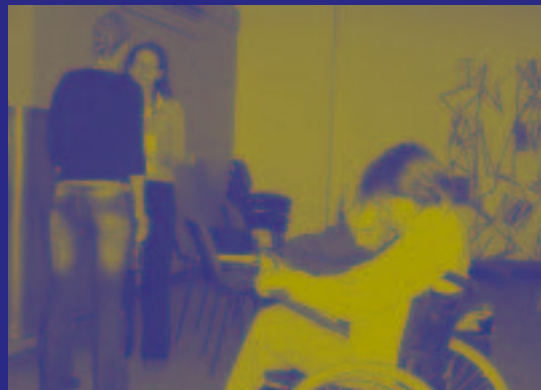
V rámci diskusie sa účastníci dotkli aj ďalších pojmov, ako európske povedomie, európske kultúrne dedičstvo, európska dimenzia a otázky, ako tieto pojmy čo najzrozumiteľnejšie vysvetliť mladým ľuďom. Tieto pojmy mladí ľudia identifikujú ľahšie ako vnímanie spoločných problémov a záležitostí,

rozvíjanie tradícií, jazykov a spoločných kultúrnych základov, na ktorých sa Európa vo svojom historickom vývoji budovala.

Workshop nedospel k presným definíciám pojmov, ktoré boli v centre jeho pozornosti. Naznačil však, že úniu treba vnímať komplexne aj s jej hodnotami, na ktoré sa popri politike a ekonomike často pozabúda ako na samozrejmosť.

Jedným z jednoznačných záverov workshopu bolo konštatovanie, že výchova k európskemu občianstvu by mala byť súčasťou vzdelávania - formálneho i neformálneho. Porozumenie hodnotovej podstaty EÚ prispeje k budovaniu vzťahu jej občanov k únii samotej a k zvyšovaniu záujmu a participácie občanov EÚ na verejnom živote.

20

Zástupcovia Fóra mladých pri CVČ Rimavská Sobota (Júlia Bútorová, Ivana Hrončeková, Andrea Konečná, Jana Janove a Dalibor Lang) prezentovali projekt Akcie 3 - Mládežnícke iniciatívy: „Nerobme si ilúzie o tom, ako to bolo“, ktorý vyhral v Súťaži o najlepšiu prezentáciu projektu v programe Mládež.

Elena Badlíková - regionálny konzultant pre program
Mládež - Žilinský kraj

Ing. Martin Baník - prednosta OÚ - Banská Bystrica

Darina Barančíková - regionálny konzultant pre program
Mládež - Prešovský kraj

Mgr. Ladislav Bariak - ZMCA, KDMS, Bratislava

Barbara Briedová - INEX Slovakia, Bratislava

Marek Bulík - Mladí sociálni demokrati - Trnava

Mgr. Katarína Bursová - CVČ Junior, Banská Bystrica

Júlia Bútorová - Fórum mladých - CVČ Rimavská Sobota

Zuzana Čizmariková - Slovenský rozhlas, Bratislava

PhDr. Lubica Danková - ICM, Banská Bystrica

Michal Dudiak - mládežnícky líder, CVČ Humenné

Miroslava Fedoreková - Mladí nitrianski filantropi, Nitra

Eva Frayová - Spoločenstvo maďarskej mládeže, Bratislava

Darina Gabániová - NR SR

Luba Gallová - regionálny konzultant pre program Mládež -
Bratislavský kraj

Zina Halašková - Mladí nitrianski filantropi, Nitra

Ing. František Hegedüs - generálny riaditeľ luventy, Bratislava

Branislav Horváth - Usmev ako dar, Bratislava

Helena Hrnčiarová - Združená stredná škola služieb Zvolen

Ivana Hrončeková - Fórum mladých - CVČ Rimavská Sobota

Ján Chlup - Rada mládeže Slovenska, Bratislava

Jana Janove - Fórum mladých - CVČ Rimavská Sobota

Erik Jesenka - predseda ŠR VŠ, Bratislava

Milan Knapík - mládežnícky líder a člen subsiete regionál-
neho konzultanta, Košice

Andrea Konečná - Fórum mladých - CVČ Rimavská Sobota

Martina Košičiarová - Odbor rozvoja - luventa, Bratislava

Mária Kuliačková - Odd. školstva, mládeže, športu BSK,
Bratislava

Zástupcovia NK Mládež:

Robert Rothenstein, Zuzana Kolačanová, Radoslava Šoltéssová, Michaela Kovářová, Pavol Žuffa, Jana Miháliková, Matej Vanoch,
Kaja Šimková, Monika Tonkovičová, Marcela Hajtmánková, Lucia Csajková

Ján Lacko - podpredseda ZIPCeM, Prievidza

Dalibor Lang - Fórum mladých - CVČ Rimavská Sobota

Ing. Lubomír Lehuta - riaditeľ Odboru európskych
záležitostí a PHARE, MŠ SR

Daniela Lehocká - Odbor európskej integrácie, MŠ SR

Magdaléna Malichová - OZ Mladý parlament, Prievidza

Dana Marková - Evanjelická diakonia, Bratislava

Zuzana Michalcová - Osvetové centrum Rómov Považia,
Trenčín

Eva Mikušková - NS Albert, Nitra

Emil Mucha - výkonný riaditeľ Rady mládeže Slovenska,
Bratislava

Martin Pálka - OZ Inšpirácia

Peter Papšo - predseda Študentskej rady UMB, Banská
Bystrica

Daniela Pavlíková - Ekumenická rada cirkvi, Bratislava

Izabela Pribulová - regionálny konzultant pre program
Mládež - Košický kraj

PhDr. Lubica Sobihardová - výkonná riaditeľka OZ
Sapientis, Bratislava

Anna Staniková - Združená stredná škola služieb Zvolen

Andrea Stránska - Rada mládeže Slovenska, Bratislava

RNDr. Ján Šípoš, CSc. - riaditeľ Odboru detí a mládeže MŠ SR

Pavol Škoda - Rada mládeže Slovenska, Bratislava

Silvia Štefániková - regionálny konzultant pre program
Mládež - Trenčiansky kraj

Veronika Vadovičová - OZ Slovenská spoločnosť pre
spina bifída a hydrocefalus, Smolenice

Jana Votavová - OZ Duha - ČR

Ladislav Veselý - OZ Duha - ČR

Tamás Zupko - Spoločenstvo maďarskej mládeže, Bratislava

Štefan Žarnay - Odbor detí a mládeže MŠ SR

24

iuventa

Autor: aaaaaaaaaaaaaaaaaa

Vydal: aaaaaaaaa, 2005

Náklad: 0000 ks

Grafická úprava: compART

Tlač: aaaaaaaaa

ISBN 00-0000-000-0

Konferencia o aktívnej participácii mládeže

5. 12. 2005, hotel Tatra, Bratislava

Zborník